

MÜJDE YENİ KURUMLAR VERGİSİ TEŞVİKLERİ GELİYOR!

Son yapılan açıklamalara göre kurumlar vergisi teşvikleri artırılacak! Yani fazlasıyla mevcut kurumlar vergisi teşviklerine yenileri eklenecek!

Örneğin, imalatçılar için %24 ihracatçılar için %20 oranında uygulanan kurumlar vergisi oranının ihracatçılara %14, hem imalatçı hem ihracatçı olanlara %9 seviyesine çekileceği açıklandı.

Halbuki 2024 yılında indirim ve istisnaların fazlalığı nedeniyle birçok şirket vergi ödemediğinden asgari kurumlar vergisi oranının en az %10 olması yönünde düzenleme yapılmıştı. Bazı indirim istisnaların kaldırılması veya sınırlandırılması yönünde adımlar atılmıştı. Bu yaklaşımdan geri adım atılacağı anlaşılıyor.

Kurumlar Vergisinin genel vergi gelirleri içerisindeki payı %10 civarında. Vergi gelirlerinin üçte biri doğrudan vergilerden üçte ikisi dolaylı vergilerinden oluştuğundan istisna, muafiyet ve indirimlerin kaldırılması veya sınırlandırılması ile doğrudan vergi türü olan kurumlar vergisi payının artırılması hedefleniyordu.

Kurumlar vergisi oranlarının %14-%9 gibi radikal oranlara indirilmesinin amacı ne olabilir? İhracatçı gerek kontrollü kur politikası nedeniyle fiyat baskısı, gerekse maliyet artışları nedeniyle ihracat pazarlarını korumakta zorlanıyor. Yani ihracatçı kârlılık oranlarını ve ihracat pazarlarını korumakta zorlanıyor. Peki kâr yoksa bunun çözümü vergi indirimi mi olmalı? Vergi indirimi akla gelen ilk çözüm, adeta her derde deva. İhracatçı fiyat rekabetinde zorlanıyor ise döviz kuru kontrolünü biraz gevşetmek gerekmez mi? Her sıcak para çıkışında döviz satılmazsa döviz kuru da buna göre

yükselme imkânı bulmaz mı? Tek unsur olmasa da fiyat rekabeti ihracat pazarları için en önemli unsurlardan biri. Ayrıca maliyet baskısı için verimlilik ve dönüşüm projeleri desteklenebilir.

Bazı sektörlerin zarar ettiği veya iflas ettiği bir ihracat ortamında olmayan kârın vergi oranı indirilse ne olur? Kârlılığın olmadığı bir yerde vergi indirimini yapmanın tek sonucu her şeye rağmen kâr eden ve çoğunlukla kurumsallaşmış ihracat sektörlerinde direkt vergi kaybından başka bir şey olmaz.

Kurumlar vergisi, belirli bir ölçüğe ulaşmış esnaf veya küçük tüccar zorluklarından kurtulmuş kısmen veya tamamen kurumsallaşmış şirketlerden otomatik işleyen bir mekanizma ile alınması gereken ve verimliliği yüksek olması gereken bir vergi türü. Örneğin, kurumlar vergisinde en yüksek vergi harcaması fon ve ortaklıklara ilişkin kazanç istisnası. Bunun gözden geçirilmesi kurumsallaşan şirketlerin vergilenmesi anlayışına uygun olur.

Bu sağlam ekonomik ilkelere rağmen Ülkemizde kurumlar vergisi, birçok teşvik, indirim ve istisna ile karmaşıklaşmış bir vergi haline geldi. Herhangi bir ekonomik faaliyet teşvik edilmek istense kurumlar vergisi teşviki indirimini istisnası akla geliyor. Özellikle Ar-Ge indirimini, teknokent istisnası, serbest bölge istisnası, indirimli kurumlar vergisi, nakdi sermaye indirimini vb.

Kurumlar Vergisi alanında teşvik, indirim ve istisna enflasyonu var. Kurumsal bir şirket, kurucu veya sahibin kontrolü kısmen veya tamamen azalmış, kayıt sistemleri yerleşmiş, personel sayısı artmış, belirli bir ölçüğe ulaşmış bir kurumdur. Bazıları yabancı sermayeli, bazıları halka açık çok çeşitli şirketler bunlar. Zaten yabancı sermaye kendi kendine çalışır büyüklüğe gelmemiş bir şirketi satın almak istemez. Halka açık olanlar da en azından teoride tüm topluma ait. Yani tam kurumlar vergisi ödemeye müsait şirketler

bunlar, ama ne mümkün ödemek istese dahi vergi ödeyemiyor. Kurumlar vergisi oranları olarak %0'dan %30'a kadar çeşitli ondalıkta birçok vergi oranı ortaya çıkıyor. Karmaşıklıkla ilgili yarattığı bir oran çeşitliliği var.

Örneğin nakdi sermaye faiz indirimi. Vergi teorisinde tartışılan Brezilya, Malta gibi birkaç ülkede sınırlı olarak uygulanan bir indirim. Bizim kurumlar vergisine dahil edilmesi direkt vergi kaybı yaratan lüks bir indirim oldu. Bu indirimi kabul edince her türlü kazanç için teorik ve alternatif bir maliyet indirimi yapılabileceği ileri sürülebilir. En kurumsal şirketlerin bile bu indirim yönünde bir beklentisi olmaz, sermaye şirkete konulur, kâr edilir, işler büyütülür, ama faize koysak şu kadar alternatif getiri sağlardık denilmez.

Ama işte sermayeden daha sermayeci olanlar var, onları beklentilerini bile aşan bir şekilde koruyorlar ve bunu bir "görünmez el" gibi anında yapıyorlar. Hatta bu indirim enflasyon düzeltmesi ile birlikte uygulandı, sermaye için hem enflasyon farkı hem faiz zararı yazıldı. Çifte bonus.

Ar-Ge indirimi. Belki faydalı. Ar-Ge'ye ürün ve üretim süreçlerini geliştirmeye ihtiyaç var. Zaten hem gider yazılıyor, hem de indirim konusu yapılıyor, çifte bonus. Üretim sürecinde özel bir makine, test cihazı, analiz vb üretim sürecinde bir ihtiyaç olur, bu devlet yani toplum olarak desteklenebilir. Ama, Ar-Ge içinde personel gideri olması bir de asgari ücretin kırk katı olması bunu aşırı bir indirim yapıyor. Bir de bazı kriterleri sağlarsan Ar-Ge artışının yarısı da bonus. Bu daha da aşırı bir teşvik.

İndirimli kurumlar vergisi. Yatırım indiriminin vergi etkisi azdı, fakat seçici olmadığı, genel olduğu ve teşvik fonksiyonu kalmadığı gerekçesiyle kaldırıldı. Fakat, indirimli vergi uygulaması adıyla vergi kaybı daha yüksek olacak şekilde tekrar getirildi. Serbest piyasa ekonomisinde teşvik belgeli yatırım olur mu? Olmaması lazım. Ama, bizde serbest değil güç destekli piyasa ekonomisi uygulandığı için oluyor. Belgesi olmayan veya alamayan ne yapsın, belge almış rakibi veya bölge

veya sektör ile nasıl mücadele etsin? Rekabete aykırı hususlara dikkat etmeden "Görünmez el" yazmış çizmiş. Şu bölgede şu yatırıma teşvik var, bu bölgede buna yok. Merkezi planlamada bile bu yapılamamıştı. Hem de yatırımın %50'sine kadarı, bazen tamamı devletten. Makine-teçhizat ve üretim hattı gibi üretim süreci yatırımları genel olarak yatırım olarak kabul edilse de yatırım tanımı ve kapsamı da kişiden kişiye değişebiliyor. Belki üretim sürecinde kullanılan makine, teçhizat ve yazılım alımını destekleyecek şekilde eski yatırım indirimi uygulamasına dönülebilir.

Teknokent istisnası, serbest bölge istisnası vb de var. Yani büyük şirketler, kurumlar istese de kurumlar vergisi ödeyemiyor. Ama, bu vergi teorisine aykırı. Asıl kurumsallaşmış topluma mal olmuş büyümüş yabancı sermaye satın almış veya halka açılmış sistem olarak işleyen şirketlerin verimli olarak kurumlar vergisi ödemesi beklenir.

Ayrıca, günümüz küresel sisteminin en büyük sorunu kâr transferi. Yani çoğu şirket bir yerde kazanıyor bir başka ülkeye park ediyor veya bir başka ülkede harcıyor. Yani kurumlar vergisini beyan günü aldın aldın ertesi gün alma imkânın yok. Para güvenli limanlara transfer edilmiş olabiliyor.

Küçük esnaf, basit usul, küçük tüccar kayıt düzeni tam oturuncaya sistemin zorluklarını aşıncaya kadar vergi ödememesi normal. Ama bizde en büyük yük göreceli olarak bunlar üzerinde. Bir iş kurup büyütme, sistem sizi bir süre sonra öğütmez ise tam bir mucize. Tezat gibi bu kesimler bir de hasılat üzerinden tevkifat ile vergileniyor. Basit usul kolaylık sağlıyor. Fakat, bir ilçede aynı işi yapan gerçek usul, komşu ilçede basit usul, aynı sokakta bir esnaf basit, diğeri gerçek usul. Esnaf için KDV, muhtasar, gelir vergisi, aidatlar, harçlar, sabit giderleri düşününce sermayeyi kısa sürede kaybetme ile uyumlu mükellef olma arasında kalmış durumda.

Sağlam ekonomik ilkelere ve gerekçelere üretim süreci ve verimlilik analizlerine dayanmayınca vergi teşvikleri ekonomik sistemde rekabet karşıtı adaletsizlik ve verimsizlik kaynağı olabiliyor.

Kurumlar vergisi teşvikleri imalatçılara ve ihracatçılara yönelik olsa dahi ekonomik olarak anlamlı ve vergi sistemi için tutarlı olmayabiliyor. İhracatçılarının sorunlarını da çözmeyip genellikle net vergi kaybı ile sonuçlanabiliyor.

Son söz: Vergi teşvikleri sağlam ekonomik ilkelere ve gerekçelere dayanmalı ve şirketler için verimli ve adil, toplum tarafından kabul edilen makul sonuçlar üretmelidir.